

**NORGE ETTER SKATTEREFORMEN
ET SKATTEPARADIS FOR DE SUPERRIKE**

av

Professor Terje Hansen

**Foredrag på jubileumsseminar i anledning
Knut Boyes 70-årsdag**

Bergen, 9. februar 2007

DE SUPERRIKE

Med de superrike mener jeg skattytere som alene eller sammen med nær familie har en reell formue på 0,5 milliard kroner eller mer.

SKATTEREFORMEN

Vi har nylig hatt en skattereform. Sentrale elementer i skattereformen er aksjonærmodellen og fritaksmetoden. Vi skal først se på aksjonærmodellen.

Aksjonærmodellen: Aksjeinntekter, aksjeutbytte og aksjegevinster, utover en relativt begrenset skattefri avkastning blir skattepliktig for personlige skattytere.

Dersom det i 2006 har vært tatt ut et utbytte som overstiger 2,1% av aksjenes kostpris blir således det overskytende beløp beskattet med 28%.

ONKEL SKRUES PROBLEM

Investeringselskapet til Onkel Skrue, AS Aksjeinvest, tjener penger som gress. Onkel Skrue har planer om anskaffe seg en villa til 50 mill kroner på Rivieraen. Hvorledes skal han få ut midler fra AS Aksjeinvest utover det skattefrie aksjeutbytte uten å betale skatt?

LØSNING

1. Selskapet kan tilbakebetale lån, som Onkel Skrue, har gitt til selskapet.
2. Selskapet kan tilbakebetale aksjekapital som Onkel Skrue har innbetalt til selskapet.

TILPASSNINGER TIL AKSJONÆRMODELLEN I FORKANT AV SKATTEREFORMEN

Innføring av utbyttebeskatning, var bebudet i lengre tid. Mange selskaper og aksjonærer tilpasset seg derfor i perioden 2002 - 2005 til den forestående skattereformen.

En vanlig tilpassning i de superrikes ikke- børsnoterte aksjeselskaper var å utbetale maksimale aksjeutbytter. Aksjeutbyttene ble dernest skutt inn som lån eller aksjekapital i selskapet. Man tappet derved ikke selskapet for kapital.

Siktemålet ved denne type disposisjoner var å maksimere muligheten for senere å kunne ta ut midler fra selskapet uten at uttakene utløste skatt, ved å tilbakebetale lån eller innbetalt aksjekapital inklusive overkurs.

AKSJEUTBYTTE TIL PERSONLIGE SKATTYTERE I PERIODEN 2001-2005

ÅR	AKSJEUTBYTTE (MRD KR)
2001	13,2
2002	42,5
2003	54,5
2004	62,6
2005	99,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Mitt anslag på skattepliktig aksjeutbytte til personlige skattytere i 2006 er av størrelsesorden 12-14 milliarder kroner.

Mitt anslag på meruttak av aksjeutbytte i årene 2002 til 2005 på grunn av forventet fremtidig beskatning av aksjeutbytte er av størrelsesorden 160 - 180 milliarder kroner. Den vesentlige delen av dette beløpet har gått til de superrike.

Enkelte av de superrike tok ut et ekstraordinært utbytte på 1 milliard kroner eller mer i perioden 2002-2005.

I henhold til rykter som verserte høsten 2006 ville det komme lovendringer slik at uttak fra et aksjeselskap ville bli klassifisert som aksjeutbytte, dersom uttaket var innenfor selskapets opptjente egenkapital. I AS Aksjeinvest antar jeg at 293 millioner kroner er innbetalt aksjekapital inklusive overkurs. Med den skisserte lovendringen ville Onkel Skrue først måtte ta ut 557 millioner kroner som skattepliktig aksjeutbytte, før innbetalt aksjekapital kunne tilbakebetales.

Gjeld og egenkapital i AS Aksjeinvest pr 31.12. 2005

	Note	2005	2004
GJELD OG EGENKAPITAL			
<i>Egenkapital</i>			
<i>Innskutt egenkapital</i>			
Aksjekapital (1.000 aksjer á NOK 1.850,-)	3, 4	1 850 000	250 000
<i>Opptjent egenkapital</i>			
Annen egenkapital	4	850 218 044	292 552 606
<i>Sum egenkapital</i>		<u>852 068 044</u>	<u>292 802 606</u>
<i>Langsiktig gjeld</i>			
Langsiktig gjeld		48 600 000	0
<i>Sum langsiktig gjeld</i>		<u>48 600 000</u>	<u>0</u>
<i>Kortsiktig gjeld</i>			
Leverandørgjeld		43 518 974	25 841 644
Betalbar skatt		10 366 541	381 183
Gjeld til aksjonær	6	13 675 194	99 035 874
Annen kortsiktig gjeld		39 313 830	24 834 650
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		<u>106 874 539</u>	<u>150 093 351</u>
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		1 007 542 583	442 895 957

AKTUELLE TILPASNINGER

Det er relativt enkelt å skjerme seg mot en regelendring som skissert. Eneaksjonæren i AS Aksjeinvest, Onkel Skrue, kan benytte seg av gjeldende regelverk og ta ut 293 millioner kroner som tilbakebetaling av innbetalt aksjekapital, og dernest skyte inn beløpet som lån til selskapet. Han sikrer seg derved fremtidige skattefrie uttak fra selskapet på 293 millioner kroner ved at lån til selskapet tilbakebetales. Det er rimelig grunn til å regne med at mange superrike har foretatt, eller vil foreta, denne type tilpasninger i tiden fremover.

FRITAKSMETODEN - POLITIKERNES GAVEPAKKE TIL DE SUPERRIKE

Fritaksmetoden: Aksjeinntekter, aksjeutbytte og aksjegevinster, blir med visse unntak skattefrie for aksjeselskaper.

En konsekvens av fritaksmetoden er at de superrikes investeringsselskaper som kun investerer i aksjer innenfor EØS-området ikke lenger vil betale skatt.

Resultatregnskap pr. 31.12.2005 for AS Aksjeinvest

	Note	2005	2004
<i>Driftsinntekter</i>			
Resultat ved salg aksjer		644 762 767	228 685 062
Andre driftsinntekter		0	50 000
<i>Sum driftsinntekter</i>		<u>644 762 767</u>	<u>228 735 062</u>
<i>Driftskostnader</i>			
Lønn	6	1 723 289	545 236
Ordinære avskrivninger	2	1 194 609	537 981
Andre driftskostnader	7	8 832 844	5 244 704
<i>Sum driftskostnader</i>		<u>11 750 742</u>	<u>6 327 921</u>
Driftsresultat		<u>633 012 025</u>	<u>222 407 141</u>
<i>Finansinntekter og finanskostnader</i>			
Finansinntekter		39 407 881	27 167 889
Verdiendring markedsbaserte aksjer	11	62 748 489	2 827 945
Aksjeutbytte		0	50 050
Finanskostnader		(22 145 247)	(24 566 675)
<i>Netto finansposter</i>		<u>80 011 123</u>	<u>5 479 209</u>
Resultat før skattekostnad		<u>713 023 148</u>	<u>227 886 350</u>
Skattekostnad	5	11 916 410	17 484 963
ÅRSRESULTAT		<u>701 106 738</u>	<u>210 401 387</u>

Vi merker oss at skattekostnaden er 1,5% av resultatet.

SALG AV AKSJER/SALG AV INNMAT

Fritaksmetoden åpner for andre interessante muligheter.

Eiendomsinvest AS har 20 heleide datterselskaper, som hver er eier av en eiendom. Eiendomsinvest AS vil kunne selge en eiendom ved å selge aksjene i det aktuelle datterselskapet, i stedet for å selge eiendommen. Derved oppstår det ikke skattepliktig gevinst ved salget. Kjøper sparer også dokumentavgift. På den annen side taper kjøper avskrivningsmuligheter. Disse betyr ofte lite, siden avskrivningssatsen på boligbygg er 0 og på forretningsbygg er kun 2%.

I forbindelse med skattereforen har det blitt etablert tusenvis av "single purpose"- datterselskaper som er eier av en avgrenset virksomhet, eksempelvis en eiendom, som det kan bli aktuelt å selge de nærmeste årene.

FORMUESBESKATNINGEN 80%-REGELN

Hensikten med åttiprosentregelen er å begrense formuesbeskatningen for skattytere med lav skattepliktig inntekt, men med høy skattepliktig formue.

For skattytere som eksempelvis har 0 i inntekt reduseres formuesskattesatsen på skattepliktig formue over 1 mill kroner fra 1,1% til 0,6%.

De superrike som har tilpasset seg skattereformen vil kunne ta ut midler fra sine selskaper uten å betale skatt. Jeg forventer derfor at mange vil ha skattepliktige inntekter som for alle praktiske formål er 0, slik at de får full uttelling for 80%-regelen.

Inntil 2005 var aksjeutbytte, som egentlig var skattefritt, inkludert i skattepliktig inntekt. Etter skattereformen er ikke lenger skattefritt aksjeutbytte inkludert i skattepliktig inntekt.

De store aksjeutbyttene i årene 2002 - 2005 gjorde at mange av de superrike ikke fikk glede av 80%-regelen. Provenytapet på grunn av regelen var derfor i 2005 kun 193 millioner kroner. I 2006 kan provenytapet nærme seg 1 milliard kroner.

Eiendeler i AS Aksjeinvest pr. 31.12.2005

	Note	2005	2004
EIENDELER			
<i>Anleggsmidler</i>			
<i>Immaterielle eiendeler</i>			
Goodwill ved kjøp av datterselskaper	2	3 980 547	5 047 273
<i>Driftsmidler</i>			
Inventar o.l.	2	693 922	785 302
Bygg	2	79 265 422	19 906 510
<i>Sum anleggsmidler</i>		<u>83 939 891</u>	<u>25 739 085</u>
<i>Omløpsmidler</i>			
<i>Fordringer</i>			
Andre kortsiktige fordringer		89 652 997	8 503 399
<i>Investeringer</i>			
Aksjer	10	560 394 742	310 383 770
Obligasjoner		10 766 495	25 706 872
Likvider	8	262 788 458	72 562 831
<i>Sum omløpsmidler</i>		<u>923 602 692</u>	<u>417 156 872</u>
SUM EIENDELER		<u>1 007 542 583</u>	<u>442 895 957</u>

Med 262 millioner kroner i likvider skulle ikke Onkel Skrue ha problemer med å betale formuesskatten. Likevel er det kjekt at han får redusert formuesskatt, dersom han har lav skattepliktig inntekt fordi han tar ut det han trenger utover skattefritt aksjeutbytte ved å tilbakebetale lån eller innbetalt aksjekapital.

SUPERRIKES FORMUESSKATT I PROSENT AV VIRKELIG FORMUE

De superrike investerer typisk sine formuer via sine ikke-børsnoterte investeringsselskaper. Enkelte av disse investeringene vil være i ikke-børsnoterte eiendoms-, shipping- eller industriselskaper. I gjennomsnitt skulle jeg anta at formuesverdien av slike aksjer svarer til 30% av aksjenes virkelige verdi. Vi får følgelig i 2007 følgende formuesskattesats i forhold til virkelig formue, når det bare investeres i slike selskaper:

$$0,6\% \times 0,85 \times 0,3 = 0,153\%.$$

Dersom investeringsselskapene deres kun investerer i børsnoterte aksjer, ville formuesskattesatsen i forhold til virkelig formue bli

$$0,6\% \times 0,85 \times 1 = 0,51\%,$$

fordi formuesverdien av børsnoterte aksjer før aksjerabatten settes til 100% av børsverdi.

Grunnen til den lave formuesskattesatsen i forhold til virkelig formue er altså en kombinasjon av gunstige verdsettelsesregler for ikke-børsnoterte aksjer og 80%-regelen.

FORMUESBESKATNINGEN AV PENSJONISTER

540.000 pensjonister kom i 2005 inn under den såkalte skattebegrensningsregelen. Pensjonister plasserer typisk sin finansielle formue i bankinnskudd, som teller 100% ved formuesligningen.

Pensjonister, som kommer inn under skattebegrensningsregelen, må betale ekstra formuesskatt, som kommer i tillegg til ordinær formuesskatt. Den ekstra formuesskattesatsen er 0,83% i 2007.

For en enslig pensjonist blir derfor marginalsattesatsen 1,73% på formue utover kr 220.000, og 1,93% på formue utover kr 540.000.

Mange superrike som tilpasser seg maksimalt til smutthullene i skattesystemet vil etter skattereformen ha en relativt ubetydelig skattepliktig inntekt. De vil derfor kunne få full uttelling for 80%-regelen.

Alderspensionisten vil ha en reell formuesskatt på finansiell formue på 1,73 - 1,93%, mens den superrike har en reell formuesskatt på finansiell formue på 0,15 - 0,51%.

De superrike, som har aller mest, rammes altså aller minst av formuesskatten, relativt sett. Mens pensjonistene, som har aller minst, rammes aller mest av formuesskatten, relativt sett.

Når det ikke blir sterkere reaksjoner på den åpenbart urettferdige formuesbeskatningen av pensjonister, er det fordi de ikke er klar over at de blir gjenstand for en urimelig beskatning. Den reelle beskatningen av formuen fremgår nemlig ikke av skattseddelen.

NHO har i lengre tid drevet en kampanje for å avskaffe formuesskatten på aksjer, som for alle praktiske formål er den eneste skatten mange av de superrike kommer til å betale etter skattereformen.

DE SUPERRIKES EIENDOMS- OG SHIPPINGSSELSKAPER

Mange superrike har store eierandeler i eiendoms- og shippingselskaper, ofte gjennom sine ikke-børsnoterte aksjeselskaper.

I eiendomsselskaper er skatt på driftsinntektene beskjedne. Det er skatt på gevinster ved salg av eiendom som betyr noe. Ved å legge den enkelte eiendom inn i et eget datterselskap styrer man i praksis klar av skatt på gevinst ved salg av eiendom på grunn av fritaksmetoden.

I shippingselskapene nyter man godt av at rederiinntekter er skattefrie. I løpet av året vil vi sannsynligvis få et nytt skatteregime for rederiinntekter. Disse vil fortsatt være skattefrie. Den vesentlige endringen er at selskapene vil kunne tre ut av det nye skatteregimet etter 10 år uten at dette utløser skatt. Samtidig krever rederinæringen et skatteamnesti på 10-15 milliarder kroner på opparbeidede skatteforpliktelser innenfor den eksisterende ordningen ved overgangen til det nye skatteregimet.

Ved skattereformen i 1992 fikk rederinæringen også et skatteamnesti på 10-15 milliarder kroner på opparbeidede skatteforpliktelser.

I tillegg vil rederinæringen fortsatt motta årlige subsidier på 1,4 milliarder kroner for å dekke skatten til de norske sjøfolkene sine. Subsidiemodellen som er valgt er meget subtil, idet subsidiene er skattefrie. Reellt sett er derfor subsidiene nærmere 3 milliarder kroner. Arbeidskraften som subsidieres er det ironisk nok stor mangel på i Norge i dag.

KONKLUSJON

De superrike er skattereforemens definitive vinnere. Mange vil for alle praktiske formål ikke lenger ha skattepliktige inntekter, fordi de har tilpasset seg maksimalt mulighetene for fremtidige skattefrie utbetalinger fra selskapene sine. De vil derfor ikke betale særlig inntektsskatt. Fordi de ikke har skattepliktige inntekter vil de heller ikke betale særlig formuesskatt på grunn av 80%-regelen. Investeringselskapene deres vil heller ikke betale særlig skatt på grunn av fritaksmetoden.

Når ligningen for 2006 kommer i oktober vil det bli synlig at de superrike ikke lenger betaler skatt. Kristin Halvorsen vil da få et problem med å forklare hvorfor ”de som har aller mest”, betaler aller minst, relativt sett.